

ESBORRANY del projecte de Decret __ / ____, de __ de _____, del Consell, pel qual es desplega la Llei 14/2017, de 10 de novembre, de la Generalitat, de memòria democràtica i per a la convivència de la Comunitat Valenciana.

Índex

Preàmbul

Cap. I. Disposicions generals

- Article 1. Objecte
- Article 2. Àmbit d'aplicació
- Article 3. Memòria democràtica de les dones

Cap. II. Cens de víctimes de la Guerra civil, la dictadura franquista i la Transició de la Comunitat Valenciana

- Article 4. Creació, finalitat i contingut
- Article 5. Cens de nadons i menors sostrets
- Article 6. Òrgan responsable
- Article 7. Caràcter del cens
- Article 8. Dades inscriptibles en el cens
- Article 9. Metodologia del banc de dades per al cens
- Article 10. Base territorial
- Article 11. Procés de comunicació de dades i sol·licitud d'inscripció en el cens
- Article 12. Protecció de dades de caràcter personal
- Article 13. Col·laboració amb altres administracions públiques

Cap. III. Disposicions generals sobre actuacions de recerca, localització, exhumació i identificació de les víctimes

- Article 14. Actuacions de recerca, localització, exhumació i identificació de les víctimes
- Article 15. Mitjans d'actuació
- Article 16. Protocols d'actuació per a la recerca, localització, exhumació i identificació
- Article 17. Finançament de les actuacions de recerca, localització, exhumació i identificació de les víctimes
- Article 18. Víctimes de Cuelgamuros

Cap. IV. Mapes de localització

- Article 19. Mapes de localització
- Article 20. Actualització del Mapa de fosses de la Comunitat Valenciana i publicitat de la informació
- Article 21. Preservació de les fosses

Cap. V. Recerca, localització, exhumació i identificació de víctimes desaparegudes de la Guerra civil i el franquisme

- Article 22. Procediment per a la iniciació d'actuacions de recerca, localització, exhumació i identificació
- Article 23. Recerca i localització
- Article 24. Registre de víctimes desaparegudes

Article 25. Exhumació i identificació

Article 26. Pla valencià d'exhumacions de víctimes de la Guerra civil i la dictadura

Article 27. Autorització de les activitats de localització, exhumació i identificació

Article 28. Permisos d'accés als terrenys

Article 29. Troballa casual de restes

Article 30. Dipòsit i custòdia de restes

Article 31. Trasllet i destí de les restes

Article 32. Restitució de béns mobles

Cap. VI. Identificació i banc d'ADN

Article 33. Pla valencià d'identificació de víctimes de la Guerra civil i dictadura

Article 34. Proves per a la identificació de restes

Article 35. Banc de dades d'ADN

Article 36. Procediment per a la realització de proves d'identificació genètica

Cap. VII. Actuacions per a la dignificació de les fosses

Article 37. Protocol de dignificació de fosses

Article 38. Actuacions de dignificació

Article 39. Conservació, senyalització i accés als llocs en els quals es puguen localitzar restes de víctimes

Cap. VIII. Posada en coneixement a les forces i cossos de seguretat, la Fiscalia i els òrgans judicials, de l'existència d'indícis de la comissió de delictes i atenció a les víctimes.

Article 40. Denúncia i personació davant els òrgans jurisdiccionals

Article 41. Oficines de víctimes

Cap. IX. Moviment memorialista

Article 42. Registre d'entitats memorialistes de la Comunitat Valenciana i procediment d'inscripció

Cap. X. Documentació relativa a la memòria democràtica valenciana

Article 43. Dret d'accés als documents i arxius públics, privats i eclesiàstics

Article 44. Pla d'actuació de protecció i recuperació de documents de la memòria democràtica valenciana

Article 45. Fons documental de memòria democràtica valenciana

Cap. XI. Llocs i itineraris de la memòria democràtica valenciana

Article 46. Principis generals

Article 47. Llocs i itineraris de la memòria democràtica de la Comunitat Valenciana

Article 48. Contingut del Catàleg dels llocs i itineraris de la memòria democràtica de la Comunitat Valenciana

Article 49. Tipologia i categories de béns inscrits

Article 50. Xarxa d'espais de la memòria democràtica valenciana

Article 51. Activitats de difusió i divulgació

Cap. XII. Investigació, ensenyament i divulgació

Article 52. Seccions museístiques de la memòria democràtica valenciana

Article 53. Seccions en arxius i biblioteques de la memòria democràtica valenciana

Article 54. Ensenyament de la memòria democràtica valenciana

Cap. XIII. Elements contraris a la memòria democràtica

Article 55. Catàleg de vestigis de la Guerra civil i el franquisme

Article 56. Procediment per a la retirada voluntària d'elements contraris a la memòria democràtica

Article 57. Destinació i custòdia de vestigis

Disposició addicional

Única. Incidència pressupostària

Disposició derogatòria

Única. Normativa derogada

Disposicions finals

Primera. Habilitació normativa

Segona. Entrada en vigor.

PREÀMBUL

La Llei 14/2017, de 10 de novembre, de memòria democràtica i per a la convivència de la Comunitat Valenciana, va suposar el primer pas, després de dècades d'inacció i abandó a la Comunitat Valenciana, per tal de recuperar, protegir i conservar la memòria democràtica. Recuperar un temps de la nostra història com a poble, farcit d'innombrables injustícies silenciades, de dolors amagats, d'històries individuals i familiars, que van teixir la nostra història col·lectiva.

D'aquesta manera es va articular una norma per a donar cobertura jurídica a les polítiques públiques en matèria de memòria, com una forma de reparació d'aquest deute històric, i també com una exigència de qualitat democràtica de la nostra societat de l'actualitat. Allò que significa també fer justícia i reparar, no deixant que l'oblit pugua esborrar la contribució de tantes dones i homes en una lluita silenciada durant 40 anys de dictadura franquista, que va privar aquestes persones de la seua vida, els seus béns, o la seua llibertat, i moltes vegades també els dels seus familiars, això és, es tracta de reparar una vulneració dels drets humans que reclama justícia, articulant polítiques de memòria que consoliden la nostra democràcia, a més de reconèixer el llegat d'aquestes generacions que ens han transmès el respecte a la defensa dels valors democràtics que conformen el nostre ordre constitucional, donant una lliçó de compromís amb la democràcia i també per a les generacions futures.

La disposició final primera del mateix text legal determina que el Consell, com també les conselleries competents per raó de la matèria, han d'aprovar les disposicions necessàries per a desenvolupar i aplicar el que hi ha establert en aquesta llei; i en els articles 5.2 i 3; 6.2; 7.3; 12.3 i 30.3, es preveu de manera específica la regulació per via reglamentària de matèries com el cens de víctimes, els mapes de localització les activitats dirigides a la localització, l'exhumació i, si escau, la identificació de restes de víctimes desaparegudes durant la Guerra civil i la dictadura; les condicions i els procediments per a garantir que les persones i les entitats afectades puguen recuperar les restes per a identificar-les i traslladar-les; el desenvolupament del banc de dades d'ADN; i, finalment el funcionament del registre d'entitats memorialistes de la Comunitat Valenciana així com el procediment d'inscripció.

Al costat d'això, es considera necessari que en altres àmbits de la llei es dicten les regles que en completen la regulació legal i que són necessàries per a la seua aplicació com a garantia dels drets a la veritat, la

memòria, la justícia i la no repetició, com és el cas dels preceptes relatius a la dignificació de fosses, posada en coneixement dels òrgans judicials per l'existència d'indicis de delictes, el dret d'accés als documents sobre memòria democràtica, els llocs i itineraris de la memòria democràtica, la investigació, l'ensenyament i la divulgació de la memòria democràtica, així com el procediment per a la retirada dels elements contraris a la memòria democràtica.

A més, el text regula la col·laboració de l'Institut, o de la conselleria competent en matèria de memòria democràtica, amb les entitats locals, a l'empara de l'art 57 de la Llei 14/2017, de 10 de novembre, per tal que l'exercici de les seues competències redunde en l'execució del que hi ha disposat en aquesta llei i en la consecució dels seus objectius i finalitats.

Des d'una perspectiva formal, el Reglament s'estructura en 57 articles, distribuïts en 13 capítols. El capítol I conté les disposicions generals en les quals es determina l'objecte i l'àmbit d'aplicació, fent un esment exprés al reconeixement de la memòria democràtica de les dones.

El capítol II regula el Cens de víctimes de la guerra civil, la dictadura franquista i la transició de la Comunitat Valenciana amb una referència especial al cens de nounats i menors sostrets i el capítol III preveu les disposicions generals sobre actuacions d'investigació, localització, exhumació i identificació de les víctimes de la guerra civil, la dictadura i la transició. El capítol IV es refereix a l'elaboració i actualització del Mapa de Fosses de la Comunitat Valenciana i el capítol V recull les normes dels diferents procediments dirigits a la investigació, localització, exhumació, i identificació i contempla la creació d'un Registre de víctimes desaparegudes així com l'elaboració d'un Pla Valencià d'Exhumacions. El capítol VI tracta de la identificació i el Banc de dades d'ADN i el capítol VII de la dignificació de les fosses comunes mitjançant la seua senyalització com a Lloc i Itinerari de la Memòria i remetent en qualsevol cas al protocol de dignificació al qual es refereix l'article 37 de la Llei.

El capítol VIII regula la posada en coneixement a les forces i cossos de seguretat, la Fiscalia i els òrgans judicials de l'existència d'indicis de la comissió de delictes i atenció a les víctimes amb la creació i regulació de les oficines de víctimes; el capítol IX desenvolupa els articles de la llei sobre el moviment memorialista; el capítol X aborda la Documentació relativa a la Memòria Democràtica Valenciana amb la regulació del dret d'accés als documents i arxius i la creació d'un Fons Documental de Memòria Democràtica Valenciana; el capítol XI regula els llocs i itineraris de la memòria democràtica valenciana i el contingut del seu Catàleg així com la creació de la xarxa d'espais de la memòria democràtica valenciana. El capítol XII. desenvolupa els preceptes de la llei sobre investigació, ensenyament i divulgació, promovent seccions museístiques i en arxius i biblioteques de la memòria democràtica valenciana així com el programa d'escoles amb memòria. Finalment el capítol XIII, regula els elements contraris a la memòria democràtica, defineix l'abast del Catàleg de vestigis de la guerra civil i el franquisme i preveu el procediment per a la retirada voluntària dels elements contraris a la memòria democràtica per part dels Ajuntaments i en el cas de no retirada, la iniciació d'un procediment d'ofici per la Generalitat així com el destí i custòdia dels vestigis retirats.

Quant a l'adequació d'aquest decret als principis de bona regulació previstos en l'article 129.1 de la Llei 39/2015, d'1 d'octubre, del Procediment Administratiu Comú de les Administracions Públiques, la iniciativa és necessària per a comptar amb un marc normatiu que complete el previst en la Llei 14/2017 de 10 de novembre, de memòria democràtica i per a la convivència de la Comunitat Valenciana. A més, amb l'adopció del decret es respecten els principis de proporcionalitat i seguretat jurídica, ja que el rang de la disposició és

el que millor s'ajusta a la finalitat perseguida i al seu àmbit d'aplicació material i territorial, i la seua aprovació i publicació permetran a tots els poders públics i a tota la ciutadania conèixer el seu abast i el context en el qual s'adopta, per la qual cosa també es respecta el principi de transparència. Finalment, des del punt de vista de la seua eficàcia i eficiència, s'ha previst diferents procediments administratius que garantisquen l'accés de les víctimes, els seus familiars i de la ciutadania en general als diferents àmbits materials objecte del decret així com diferents vies de col·laboració i cooperació interadministratives necessàries a fi que el decret es convertisca en l'instrument òptim per a procurar la consecució dels fins previstos en la citada Llei 14/2017 de 10 de novembre.

Aquest decret es troba inclòs en el Pla normatiu de la Generalitat per a l'any 2021.

Per tot això, d'acord amb l'article 28.c) de la Llei 5/1983, de 30 de setembre, del Consell, a proposta de la consellera de Participació, Transparència, Cooperació i Qualitat Democràtica, conforme i oïda al Consell Jurídic Consultiu de la Comunitat Valenciana, i amb la deliberació prèvia del Consell en la reunió del dia ___ de ___ de _____:

DECRETE

CAPÍTOL I

Disposicions generals

Article 1. Objecte

Aquest decret té per objecte el desplegament normatiu de la Llei 14/2017, de 10 de novembre, de la Generalitat, de memòria democràtica i per a la convivència de la Comunitat Valenciana, d'ara en avant Llei 14/2017, de 10 de novembre, sobre la creació i la regulació d'un cens de víctimes de la Guerra civil, la dictadura franquista i la Transició, i altres mesures per a garantir els drets de les víctimes a la veritat, la memòria i la justícia de les víctimes, i satisfer el dret de la societat a conèixer la veritat dels fets esdevinguts durant la Guerra civil i la dictadura franquista, tot establint les regles necessàries per a la seua aplicació.

Article 2. Àmbit d'aplicació

Les administracions públiques, en l'exercici de les seues competències, aplicaran en el territori de la Comunitat Valenciana les disposicions contingudes en aquest reglament.

A l'efecte, la Generalitat Valenciana actuarà de manera coordinada amb els ajuntaments i les diputacions provincials, així com amb l'administració general de l'Estat i les administracions d'altres comunitats autònomes, d'acord amb els principis de cooperació, col·laboració i coordinació.

Article 3. Memòria democràtica de les dones

Les administracions públiques de la Comunitat Valenciana adoptaran les mesures i actuacions necessàries per al reconeixement del paper actiu de les dones en la vida intel·lectual i política, en la promoció, avanç i defensa dels valors democràtics i els drets fonamentals.

CAPÍTOL II

Cens de víctimes de la Guerra civil, la dictadura franquista i la Transició de la Comunitat Valenciana

Article 4. Creació, finalitat i contingut

1. Es crea el Cens de víctimes de la Guerra civil, la dictadura franquista i la Transició com a registre oficial de les persones que tinguen la condició de víctima, d'acord amb allò que estableixen els articles 3 i 4 de la Llei 14/2017, de 10 de novembre.
2. En aquest cens s'incorporaran, així mateix, els valencians i valencianes d'origen que van morir fora del territori de l'actual Comunitat Valenciana en defensa de la llibertat, la justícia social i la democràcia, víctimes de la repressió en camps de concentració o en qualsevol altra circumstància vinculada a l'exili i al desplaçament forçat.
3. En el cens de víctimes es farà constar els fets de violència o repressió que van patir les víctimes de la Guerra civil i la dictadura franquista fins a l'entrada en vigor de la Constitució de 1978, en la lluita pels drets i llibertats, com a reconeixement i reparació de la seua dignitat i fer efectius els drets de les seues famílies i de la societat en general a conèixer les circumstàncies en què durant la Guerra civil, la dictadura franquista i la Transició, es van produir desaparicions de persones i es van cometre vulneracions dels drets humans.
4. La informació del cens permetrà l'obtenció de les dades necessàries per a restablir els lligams familiars, per tal de poder facilitar l'accés a les mesures de reconeixement i reparació previstes en la llei, i la identificació de les restes exhumades.
5. Aquest cens també es tindrà en consideració a l'hora d'accedir a qualsevol mesura de reconeixement i reparació contemplada a la legislació d'altres països, amb motiu dels fets que hi van tindre lloc durant la Segona Guerra Mundial, relacionats amb l'exili, la resistència antifeixista i la deportació als camps de concentració i extermini dels països integrants de les anomenades potències de l'Eix, i que van afectar ciutadanes i ciutadans valencians.

Article 5. Cens de nadons i menors sostrets

1. Dependent del cens de víctimes de la Guerra civil, la dictadura franquista i la Transició, es confeccionarà un cens de nadons i menors sostrets o donats en adopció sense autorització dels progenitors, ocorreguda durant la Guerra civil i la dictadura franquista fins a l'entrada en vigor de la Constitució de 1978.
2. Aquest cens incorporarà la informació relativa a aquestes persones i les seues mares que van ser detingudes, empresonades o represaliades durant la Guerra civil, la dictadura franquista i la Transició, que en aqueixos moments estaven embarassades o tenien menors a càrrec seu, o que van donar a llum en hospitals, clíniques, o qualsevol centre públic o privat. Així com la informació relativa al seu progenitor, o els seus germans o germanes.
3. Per a la formació del cens, l'Institut Valencià de Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques, o bé, si fa el cas, la conselleria competent en matèria de memòria democràtica, sol·licitarà la

col·laboració de totes les institucions, públiques o privades, que custodien arxius, expedients o historials mèdics sobre naixements esdevinguts a la Comunitat Valenciana en el període i respecte a les dones adés assenyalades i als llibres d'adopcions i d'expedients a la protecció de menors.

4. La informació d'aquest cens permetrà l'obtenció de les dades necessàries per a restablir els lligams familiars per al retrobament de les persones afectades, i per tal de poder facilitar l'accés a les mesures de reconeixement i reparació previstes en la llei, així com la investigació i el coneixement de la veritat sobre aquests delictes. Amb aquesta finalitat s'adoptaran mesures per a coordinar el cens de nadons i menors sostrets amb els altres cens de les comunitats autònomes i de l'Estat.

Article 6. Òrgan responsable

L'òrgan responsable del Cens de Víctimes de la Guerra civil, el franquisme i la Transició de la Comunitat Valenciana serà l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques, o bé, si fa el cas, la conselleria competent en matèria de memòria democràtica.

Article 7. Caràcter del cens

1. El cens tindrà caràcter públic, d'acord amb la normativa en matèria de protecció de dades de caràcter personal.

2. Això no obstant, la informació incorporada al cens tindrà caràcter reservat:

- a) Per decisió de la mateixa víctima.
- b) En cas de defunció o desaparició d'aquesta, per petició de descendents directes fins al tercer grau, i amb ponderació prèvia dels interessos dignes de tutela.
- c) En el cas de nadons i menors sostrets, la informació compresa en el cens no tindrà caràcter públic, per tal de salvaguardar les dades personals que continga.

No obstant el caràcter reservat d'aquesta informació, es proporcionarà a les persones interessades còpia dels documents que les afecten, i hom podrà facilitar a les persones investigadores acreditades que ho demanden les informacions rellevants, sota condició d'estricta confidencialitat. Es faran públiques les dades estadístiques que deriven del cens.

3. El cens tindrà un format electrònic, de manera que la tramitació, la gestió i la consulta de la informació continguda en el cens, així com les comunicacions entre l'òrgan responsable i les persones interessades, s'efectuen de forma preferent per mitjans electrònics, d'acord amb la normativa reguladora en matèria d'administració electrònica i procediment administratiu.

Article 8. Dades inscriptibles en el cens

1. En el cens s'incorporaran dades relatives a les víctimes de la Guerra civil, la dictadura franquista i la Transició, així com dades relatives a les persones que van patir casos de sostracció o entrega irregular a altres persones de nadons o menors.

2. Respecte a les dades relatives a les víctimes de la Guerra civil, la dictadura franquista i la Transició, s'incorporarà el nom i cognom de la víctima, sexe, i municipi, comarca o província on va patir la repressió. A més, s'incorporaran totes les dades de caràcter biogràfic i polític, així com les relacionades amb la

repressió, detenció i condemna patida, incloses les causades per creences ideològiques o religioses, orientació sexual, expressió de gènere, situació familiar, diversitat funcional, origen ètnic o identitat nacional.

a) Dins del grup de dades biogràfiques, s'inclouran les dades següents:

- Nom
- Sexe
- Data de naixement
- Lloc de naixement (segons corresponga: municipi, comarca, país)
- Lloc de residència (segons corresponga: municipi, comarca, país)
- Professió
- Alfabetització
- Edat
- Estat civil
- Nom i cognoms dels progenitors

En cas de ser militar:

- Període de mobilització
- Si és voluntari
- Unitat militar

En el cas de persones desaparegudes:

- Data de desaparició
- Període de desaparició
- Lloc de desaparició

En el cas de persones assassinades:

- Data de l'assassinat
- Lloc d'assassinat
- Si ha sigut localitzat
- Lloc de localització

b) Dins de les dades polítiques de la víctima s'inclourà, en el cas de ser conegudes, dades relatives a:

- Militància política i sindical
- Si va exercir cap càrrec en alguna organització, sindicat, partit polític o institució.

c) Així mateix, en cas de ser conegudes, s'hi hauran d'incloure les dades següents:

- Motiu i circumstàncies respecte de la repressió patida; de l'assassinat, defunció o desaparició de cada persona, fent especial esment en el cas de les dones si els motius van ser per la defensa dels seus drets i dels drets socials, o per la seua filiació com a familiar de persona represaliada.

- En relació a la detenció: data i lloc.

- En relació a la sentència condemnatòria: data, lloc i causa de la condemna.

- En relació al compliment de la pena privativa de llibertat: nom de les presons i/o penals on va patir la condemna, temps que va estar a la presó en compliment de la condemna imposada, data en què es va posar en llibertat la víctima, si la condemna va ser objecte de commutació o indult, i si es va imposar a la víctima una pena de desterrament o confinament.

Si la víctima va morir durant el temps de compliment de la condemna, s'inclouran, en cas de ser conegudes, les dades següents:

- La causa de la mort, indicant si la víctima va ser executada o va morir a causa d'una malaltia o altres circumstàncies, en la presó.

- Data i lloc de la mort, així com lloc on la víctima va ser soterrada.

d) Respecte a les dates, s'inclouran sempre, siguin fefaents o aproximades.

3. En relació amb les víctimes de camps de concentració s'inclouran les dades següents:

- Camp de concentració

- Data de la deportació

- Si la víctima va tindre o no la condició de supervivent del camp

- Data de la mort al camp o data de l'alliberació en el cas que tinguera la condició de supervivent

- Motiu i circumstàncies de la deportació

4. Respecte als nadons i menors sostrets, s'inclouran les dades següents:

- Nom de la persona sostreta

- Nom de la mare biològica

- Nom del progenitor, dels germans i germanes biològics i altres familiars

- Hospital o institució de naixement

- Lloc i data de naixement

- Circumstàncies del robatori

5. El cens inclourà una classificació de la víctima que atindrà també als col·lectius de reconeixement específic i situacions de repressió recollides en la Llei 14/2017, de 10 de novembre, durant la Guerra civil, la dictadura franquista i l'etapa de la Transició fins a l'entrada de la Constitució Espanyola de 1978.

Aquesta classificació recollirà, almenys, la relació següent per formes de repressió, sense ser en cada cas exclouent:

- Desaparició

- Assassinat

- Empresonament

- Treballs forçats

- Deportació

- Persecució / Depuració

- Altres condemes dictades pels tribunals il·legítims després del colp militar de juliol de 1936

- Confinament

- Tortures

- Violència sexual

- Escarni públic

- Exili

- Confiscació de béns o propietats

- Altres causes de repressió

6. Les dades d'aquelles víctimes que consten en el cens com desaparegudes es comunicaran d'ofici al Registre de víctimes desaparegudes previst a l'article 24 d'aquest reglament.

7. Es faran constar, així mateix, de les persones o entitats que han sol·licitat inscripció en el cens, les dades següents:

- Nom i cognom de la persona sol·licitant o de la representant de l'entitat.
- DNI
- Relació amb la persona afectada o amb el o la familiar en nom de qui s'efectua la sol·licitud.

Article 9. Metodologia del banc de dades per al cens

1. El sistema per a la gestió de tota la informació relacionada amb el cens de víctimes es basarà en la integració i interrelació amb totes les bases documentals vinculades a la legislació sobre memòria democràtica, així com als mapes de fosses o els fons documentals, generant un espai digital sota els criteris de seguretat, organització i accessibilitat.

2. La recopilació de les dades es realitzarà a través d'un sistema integral dins del qual es podran realitzar qualsevol encreuament de dades, cerques simultànies i totes aquelles funcions que requerisca el treball amb la informació, a través d'un protocol consensuat i uniformitzat seguint un model únic de recollida i catalogació.

3. Aquest model unificat d'informació no anirà en contra de l'especificitat en el tractament de cada tipologia de víctima, perquè en cada cas ha de tractar-se la informació de manera concreta i adequada a la seua tipologia.

Article 10. Base territorial

El cens de víctimes s'organitza d'acord amb un criteri territorial, de manera que puga tindre una estructura sistematitzada de dades territorialitzades, tant en l'àmbit municipal, com en el comarcal i provincial. Es procurarà establir una interconnexió entre la ubicació geogràfica de les persones desaparegudes, donada per la seua residència al moment de la desaparició, o del lloc on va patir la repressió, i el Mapa de fosses a la Comunitat Valenciana que puga permetre la localització i identificació d'aquestes persones.

Article 11. Procés de comunicació de dades i sol·licitud d'inscripció en el cens

1. La informació s'incorporarà:

a) D'ofici per part de l'Institut Valencià de Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques o bé, si fa el cas, [de la conselleria competent en matèria de memòria democràtica.

b) A instància de les entitats locals en l'exercici de les seues competències, de familiars de les víctimes, d'entitats memorialistes o associacions de víctimes i associacions de nadons o menors sostrets.

2. Les sol·licituds han d'anar acompanyades de les proves documentals o de la relació d'indis que les justifiquen i s'efectuarà de manera preferent per mitjà dels formularis, que es trobaran en la seua electrònica del cens, i es remetrà de forma telemàtica cal especificar-ho a l'Institut Valencià de Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques, o , si fa el cas, a la conselleria competent en matèria de

memòria democràtica. En aquest cas, la persona que sol·licite la inscripció s'identificarà per mitjà de certificat de signatura electrònica.

En el cas que la incorporació de la informació es demane per la mateixa víctima, el consentiment per a fer pública la informació es prestarà de manera individualitzada i de forma expressa.

3. L'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques o , si fa el cas, la conselleria competent en matèria de memòria democràtica, dictarà resolució estimant o desestimant la sol·licitud d'inscripció en el terme de tres mesos des de la sol·licitud . Si transcorregut el termini màxim de tres mesos no s'ha produït una resolució expressa, s'entendrà estimada la sol·licitud d'inscripció en el cens. Enfront de la desestimació d'inscripció podrà interposar-se els recursos que corresponguen.

Article 12. Protecció de dades de caràcter personal

S'adoptaran les mesures tècniques i organitzatives necessàries per a garantir la seguretat de les dades de caràcter personal associades al cens que no tinguen caràcter públic i evitar-ne l'alteració, pèrdua, tractament o accés no autoritzat, tenint en compte la tecnologia disponible, la naturalesa de les dades especialment protegides i els riscos als quals es troben exposats.

Article 13. Col·laboració amb altres administracions públiques

1. La Conselleria competent en matèria de memòria democràtica col·laborarà amb les entitats locals del territori de la Comunitat Valenciana, als efectes de la gestió i manteniment del Cens de víctimes de la Comunitat Valenciana, i d'altres censos que es puguen crear en l'àmbit local, i procurarà establir els mitjans adequats per a compartir informació relativa al cens de víctimes, d'acord amb la normativa en matèria de protecció de dades.

2. L'administració de la Generalitat establirà convenis de col·laboració amb els censos de víctimes que es puguen constituir tant en l'àmbit estatal com autonòmic, per tal de compartir la informació d'acord amb la normativa de protecció de dades de caràcter personal, als efectes d'identificació de persones desaparegudes que, constant al Cens de víctimes de la Comunitat Valenciana, hi haja indicis que la seua desaparició puga haver-se produït fora de la Comunitat Valenciana, així com per a determinar altres extrems relatius a les dades del cens de víctimes.

CAPÍTOL III

Disposicions generals sobre actuacions de recerca, localització, exhumació i identificació de les víctimes

Article 14. Actuacions de recerca, localització, exhumació i identificació de les víctimes

1. Correspon a l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques, o , si fa el cas, a la conselleria competent en matèria de memòria democràtica, dur a terme les actuacions necessàries següents:

a) La recerca documental i registral de les víctimes desaparegudes durant la Guerra civil, la dictadura franquista, fins a l'entrada en vigor de la Constitució de 1978, el parador de les quals siga desconegut.

b) La recerca i localització de les restes de les persones desaparegudes mitjançant la realització d'estudis històrics, arqueològics i antropològics pertinents, que poden incloure prospeccions, estudis analítics i recollida de testimonis, per a determinar les circumstàncies, personals o socials, de la desaparició.

c) L'exhumació, si escau, de les restes de les persones desaparegudes mitjançant les excavacions necessàries.

d) La identificació, si escau, de les restes mitjançant les anàlisis antropològiques, històriques, biològiques i genètiques.

e) La restitució de les restes de les víctimes desaparegudes als i les familiars que ho sol·liciten així com la inhumació de les restes que no siguen reclamades ni identificades.

f) La senyalització, la dignificació i la declaració com a llocs de la memòria de la Comunitat Valenciana de les fosses o indrets on es puguen localitzar restes de víctimes desaparegudes.

2. La resta de administracions públiques deuran adoptar les mesures necessàries per tal de contribuir a garantir els drets a la veritat, la memòria i la justícia de les víctimes, i satisfer el dret de la societat a conèixer la veritat dels fets esdevinguts durant la Guerra civil i la dictadura franquista.

Article 15. Mitjans d'actuació

1. L'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques o , si fa el cas, la conselleria competent en matèria de memòria democràtica, ha d'executar les actuacions establertes per aquest reglament directament, amb mitjans propis o aliens.

2. Als efectes que preveu l'apartat anterior les entitats locals del territori de la Comunitat Valenciana, en exercici de les seues competències, les entitats memorialistes i associacions de familiars de víctimes podran ser promotores de les actuacions per a la recerca, la localització, recuperació i identificació de les restes de víctimes desaparegudes durant la Guerra civil i la dictadura, en els termes de la corresponent autorització i sempre que compten amb el personal i equips tècnics necessaris o contractats a l'efecte.

Article 16. Protocols d'actuació per a la recerca, localització, exhumació i identificació

Les actuacions de localització, exhumació i identificació es realitzaran conforme als protocols que, si escau, s'aproven concordes amb els principis i directrius bàsiques establides en la normativa estatal i el dret internacional, i al Protocol d'exhumacions de víctimes de la Guerra civil i la dictadura, aprovat pel Consell de Ministres el 23 de setembre de 2011.

Article 17. Finançament de les actuacions de recerca, localització, exhumació i identificació de les víctimes.

1. Les despeses derivades de les actuacions de localització, exhumació i identificació de les víctimes executades per l'òrgan competent en matèria de memòria democràtica, en els termes establits en el present

reglament, seran sufragades per la Generalitat, sense perjudici de l'aportació d'altres administracions i d'institucions públiques i privades.

2. Al mateix temps, la Generalitat podrà fomentar les actuacions de localització, exhumació i identificació mitjançant la convocatòria d'ajudes i subvencions.

3. En els pressupostos generals de la Generalitat de cada any es reflectiran les corresponents partides pressupostàries per a aquestes comeses.

Article 18. Víctimes de Cuelgamuros

Per la Conselleria competent en matèria de memòria democràtica es prestarà el suport necessari en les iniciatives d'exhumació i trasllat de les víctimes valencianes que van ser il·legalment i clandestinament inhumades sense autorització i, en molts casos, sense coneixement de les seues famílies, a Cuelgamuros.

CAPÍTOL IV

Mapes de localització

Article 19. Mapes de localització

1. La recerca i localització i, si fa el cas, l'exhumació i identificació de les víctimes hauran d'anar precedides de la pertinent investigació que permeta deduir amb la major de les certeses possible la localització de les fosses.

2. El Mapa de fosses de la Comunitat Valenciana constitueix la principal eina descriptiva sobre els llocs o zones on es localitzen o, d'acord amb les dades disponibles, es presumeix que poden localitzar-se restes de víctimes desaparegudes durant la Guerra civil i la dictadura.

Article 20. Actualització del Mapa de fosses de la Comunitat Valenciana i publicitat de la informació.

1. L'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques, o, si fa el cas, la conselleria competent en matèria de memòria democràtica, és l'organisme responsable de l'actualització permanent del Mapa de fosses en col·laboració amb les entitats locals i altres administracions públiques seu àmbit territorial, així com amb les associacions memorialistes i de familiars de víctimes.

2. El Mapa de fosses serà públic. La documentació cartogràfica i geogràfica, periòdicament actualitzada, així com la informació complementària disponible, estaran a la disposició de les persones interessades i del públic en general, en suport analògic i digital, i accessible en la pàgina web de l'òrgan competent en matèria de memòria, així com allotjat als serveis web de l'Institut Valencià de Cartografia.

3. La informació dels mapes serà remesa per a la seua inclusió en el mapa integrat de tot el territori espanyol, de conformitat amb els procediments previstos en l'article 12 de la Llei 52/2007, de 26 de desembre, per la qual es reconeixen i amplien drets i s'estableixen mesures a favor dels qui van patir persecució o violència durant la Guerra civil i la Dictadura.

4. D'igual manera es remetrà als diferents ajuntaments un resum d'aquesta informació que incloga les referències cartogràfiques cadastrals de les parcel·les afectades en cada municipi. a l'efecte de la preservació de les fosses.

Article 21. Preservació de les fosses.

1. Les zones on es localitzen restes, o es presumisca la seua localització, incloses en el Mapa de fosses seran declarades lloc de la memòria de la Comunitat Valenciana, mitjançant el procediment previst en la Llei 14/2017, de 10 de novembre, i inscrites en el Catàleg de llocs i itineraris de la memòria democràtica, procedint-se a la seua senyalització que inclourà almenys el nom de les víctimes i la interpretació de l'esdeingut.

2. En el cas que les fosses foren intervingudes o estiguera prevista la seua intervenció, seran senyalitzades provisionalment, i en finalitzar les tasques d'exhumació i identificació, ho seran amb caràcter definitiu, sense perjudici de les actuacions de dignificació previstes en el present reglament.

3. Els ajuntaments afectats i les persones propietàries dels terrenys col·laboraran amb l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques, o, si fa el cas, la conselleria competent en matèria de memòria democràtica, en la preservació de les fosses, d'acord amb la normativa sobre planejament i ordenació del territori i de protecció del patrimoni històric. Així mateix, facilitaran la informació necessària per a la seua protecció com a llocs de la memòria democràtica d'acord amb els articles 25 i següents de la Llei 14/2017, de 10 de novembre.

4. La construcció o remoció de terrenys on, de conformitat amb el Mapa de fosses de la Comunitat Valenciana, es localitzen o es presumisca l'existència de restes humanes de víctimes desaparegudes quedarà supeditada, en tot cas, a l'autorització de l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques, o, si fa el cas, la conselleria competent en matèria de memòria democràtica, amb informe previ, si convé, de la conselleria competent en matèria de patrimoni històric i cultural.

CAPÍTOL V

Recerca, localització, exhumació i identificació de víctimes desaparegudes de la Guerra civil i el franquisme.

Article 22. Procediment per a la iniciació d'actuacions de recerca, localització, exhumació i identificació.

1. El procediment per a la recerca, localització i exhumació i identificació de les víctimes desaparegudes s'iniciarà d'ofici per l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques, o bé, si fa el cas, la conselleria competent en matèria de memòria democràtica, o a instàncies de part.

2. Poden sol·licitar aquestes actuacions, les entitats locals, en exercici de les competències i les persones o entitats següents:

- a) el o la cònjuge de la víctima o persona lligada per anàloga relació d'afectivitat i familiars fins al quart grau.
- b) Les entitats memorialistes i de familiars de víctimes.
- c) Les persones que formen part de la comunitat acadèmica i científica, per a les activitats de localització.

3. La sol·licitud s'efectuarà preferentment per mitjà dels formularis que es troben en la seu electrònica de la Conselleria competent en matèria de memòria democràtica, i haurà d'acompanyar-se de les proves documentals o de la relació d'indícis que la justifiquen.

Article 23. Recerca i localització

1. En el cas de sol·licitud de recerca i localització, l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques, o , si fa el cas, la conselleria competent en matèria de memòria democràtica, comunicarà a la persona o entitat sol·licitant el resultat de la recerca i localització i de les gestions efectuades, així com els facilitarà còpia de la documentació obtinguda.

2. A l'efecte es podrà sol·licitar la col·laboració de les administracions públiques que es considere que poden disposar dels documents o registres que permeten obtenir dades sobre el possible parador de la persona desapareguda.

3. La sol·licitud de la recerca i localització de les víctimes implicarà la inscripció de la víctima en el registre de víctimes desaparegudes.

Article 24. Registre de víctimes desaparegudes

1. L'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques, o , si fa el cas, la conselleria competent en matèria de memòria democràtica, confeccionarà un registre de caràcter públic de víctimes desaparegudes durant la Guerra civil i la dictadura franquista fins a l'entrada en vigor de la Constitució de 1978, en el qual s'han d'inscriure les dades de les víctimes desaparegudes que puguen permetre la seua recerca i localització i, si escau, la seua exhumació i identificació.

2. Les dades de les víctimes desaparegudes i les circumstàncies de la desaparició que han de ser objecte d'inscripció seran les previstes en l'article 8 del present reglament.

3. La cancel·lació de la inscripció de les dades inscrites en el Registre es produirà quan així ho sol·liciten la persona o entitat que en va promoure la inscripció. Igualment, s'actuarà d'ofici a la cancel·lació de la inscripció quan s'haja pogut determinar de manera fefaent el parador de la persona desapareguda.

Article 25. Exhumació i identificació

1. En el cas de la sol·licitud d'actuacions d'exhumació i identificació, l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques, o , si fa el cas, la conselleria competent en matèria de memòria democràtica, comunicarà a les persones sol·licitants si s'inicien o no les actuacions

d'exhumació i identificació, indicant-ne els motius i informant del règim de recursos que s'hi poden interposar.

2. La resolució que es dicte es notificarà a les persones o entitats que hagen instat el procediment i atindrà la informació sobre les víctimes continguda en el Mapa de fosses i qualsevol altra investigació duta a terme, així com la viabilitat tècnica i econòmica de la intervenció.

3. Així mateix, es ponderarà l'existència d'oposició a l'exhumació per qualsevol descendent directe fins al tercer grau amb el dret a l'exhumació de les restants víctimes pels familiars i persones interessades. A l'efecte es donarà adequada publicitat en el Diari Oficial de la Generalitat Valenciana, el Butlletí Oficial de la Província i diaris de major difusió de la sol·licitud presentada, per a coneixement general de les persones interessades i, en el seu cas, presentació d'al·legacions.

4. La sol·licitud s'entendrà desestimada transcorreguts nou mesos des de la seua presentació sense haver-se dictat i notificat resolució expressa. Les sol·licituds estimades quedaran incorporades al Pla d'exhumacions.

5. La caducitat del procediment es produirà transcorreguts dotze mesos des de la data de la seua iniciació d'ofici per l'òrgan competent sense que s'haja dictat i notificat la resolució.

6. Excepcionalment, quan raons d'interès públic ho aconsellen, podrà acordar-se la tramitació de l'expedient per via d'urgència, mitjançant procediment simplificat.

Article 26. Pla valencià d'exhumacions de víctimes de la Guerra civil i la dictadura

1. L'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques, o, si fa el cas, la conselleria competent en matèria de memòria democràtica, elaborarà un Pla Valencià d'exhumacions, en el qual anualment es determinarà les actuacions prioritàries relatives a l'exhumació de les víctimes desaparegudes, a partir de la informació continguda en el Mapa de fosses, les fosses intervingudes i les fosses que es projecten intervenir per altres Administracions públiques i entitats memorialistes i de familiars de mates, així com atesa la viabilitat tècnica i econòmica de les intervencions.

2. Aquest Pla Valencià d'exhumacions tindrà caràcter públic i s'ajustarà als objectius, prioritats i recursos continguts en el Pla estratègic de memòria democràtica de la Comunitat Valenciana, per a l'exercici corresponent i els seus programes.

Article 27. Autorització de les activitats de localització, exhumació i identificació

1. Les activitats dirigides a la localització, i si fa el cas, exhumació i identificació de les restes de les víctimes desaparegudes durant la Guerra civil i la dictadura, hauran de ser autoritzades per l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques, o, si fa el cas, la conselleria competent en matèria de memòria democràtica, previ informe favorable de l'òrgan que ostenta les competències en matèria de patrimoni cultural valencià, conforme la Llei 4/1988, d'11 de juny, del patrimoni cultural valencià.

2. Les restes humanes exhumades en les excavacions, així com els efectes personals sense valor cultural, queden excloses del patrimoni cultural de la Comunitat Valenciana, d'acord amb la Llei 4/1998, d'11 de juny, de la Generalitat, del patrimoni cultural valencià, i el seu desplegament reglamentari.

3. Les troballes de restes es posaran immediatament en coneixement de les autoritats judicials i de l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques, o , si fa el cas, la conselleria competent en matèria de memòria democràtica.

Article 28. Permisos d'accés als terrenys

1. Els treballs relacionats amb les actuacions de localització i exhumació tenen la consideració d'utilitat pública i interès social a l'efecte de permetre, si escau, i d'acord amb els articles 108 a 118 de la Llei de 16 de desembre de 1954, sobre expropiació forçosa, l'ocupació temporal dels terrenys on hagen de dur-se a terme aquests treballs.

2. En el cas de terrenys de titularitat privada, ha de sol·licitar-se el consentiment dels o de les titulars dels drets sobre els terrenys en els quals es troben les restes. En el supòsit que no se n'obtinga el consentiment en el termini d'un mes, l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques, o , si fa el cas, la conselleria competent en matèria de memòria democràtica, pot autoritzar l'ocupació temporal d'aquests terrenys, amb audiència prèvia de la part titular dels drets afectats i amb l'establiment de la corresponent indemnització.

3. En el supòsit que es tracte de terrenys de titularitat pública, les autoritats competents autoritzaran en igual termini d'un mes l'accés als terrenys, excepte causa justificada d'interès públic, i se'n farà l'ocupació temporal en un altre cas.

Article 29. Troballa casual de restes.

1. En el cas que per atzar una persona descobrisca restes òssies que puguen correspondre a les víctimes desaparegudes durant la Guerra civil i la dictadura franquista, haurà de comunicar-ho de manera immediata a les autoritats judicials o policials i a l'ajuntament corresponent, el qual haurà informarà al més aviat possible l'òrgan competent de la Generalitat.

2. Els ajuntaments, en l'àmbit de les seues competències, preservaran, delimitaran i vigilaran les zones d'aparició de les restes.

Article 30. Dipòsit i custòdia de restes

Mentre no es faça el trasllat de restes de víctimes per a la seua identificació o trasllat definitiu una vegada identificades, aquestes seran dipositades i custodiades degudament protegides i referenciades, en el cementeri del municipi o en el lloc de la troballa casual, o a aquell altre lloc que l'ajuntament especifique. L'opció a triar serà la que apunten les persones expertes, d'acord amb els mitjans que oferisca l'ajuntament, i sempre tenint en compte la necessitat d'identificació i preservació de les restes.

Article 31. Trasllat i destí de les restes

1. Les restes de les víctimes identificades es posaran a la disposició dels familiars que les reclamen. En el cas que el destí d'aquestes restes siga un cementeri serà comunicat a l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques, o, si fa el cas, la conselleria competent en matèria de memòria democràtica, que adoptarà les mesures oportunes per a la senyalització i preservació del lloc d'inhumació.
2. L'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques, o, si fa el cas, la conselleria competent en matèria de memòria democràtica, autoritzarà el trasllat de les restes de les víctimes una vegada identificades, amb informe de la conselleria competent en matèria de memòria democràtica i informe de sanitat, sense perjudici del que l'autoritat judicial puga disposar.
3. Les restes de les víctimes no identificades hauran de ser inhumades en el cementeri corresponent del terme municipal en el qual s'haja produït la troballa. La seua nova inhumació es practicarà de manera honorable i garantint la integritat de les restes a l'efecte de futures identifications, i no podran ser inhumades en la fossa d'origen llevat que ho sol·liciten les associacions de familiars corresponents.
4. En qualsevol cas, el trasllat i destí de les restes es desenvoluparà d'acord amb els protocols autonòmics que s'aproven i el Protocol d'exhumacions de víctimes de la Guerra civil i la dictadura, aprovat pel Consell de Ministres el 23 de setembre de 2011.

Article 32. Restitució de béns mobles

1. Es restituiran als familiars que ho sol·liciten els documents, els diners i els objectes de valor, material o afectiu, que s'hagen trobat i recuperat, associats a les restes.
2. L'òrgan competent en matèria de memòria democràtica s'encarregarà del dipòsit, custòdia i conservació dels béns mobles recuperats i no reclamats.
3. L'estudi, restauració i exhibició pública dels béns mobles podran ser objecte d'autorització o subscripció de convenis de col·laboració amb altres administracions públiques i entitats privades.

CAPÍTOL V I Identificació i banc d'ADN

Article 33. Pla valencià d'Identificació de víctimes de la Guerra civil i la dictadura

1. L'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques, o bé, si fa el cas, la conselleria competent en matèria de memòria democràtica, elaborarà un Pla Valencià d'Identificació de víctimes, en el qual es prioritzarà amb caràcter anual la identificació de les restes òssies exhumades de les víctimes de la guerra civil i la dictadura franquista, i de les persones afectades pels robatoris de nadons i menors, atesa l'antiguitat de l'exhumació i altres criteris tècnics que es determinen, i a les disponibilitats pressupostàries..

2. Aquest Pla Valencià d'Identificació serà públic i s'ajustarà als objectius, prioritats i recursos continguts en el Pla estratègic de memòria democràtica de la Comunitat Valenciana per a l'exercici corresponent i els seus programes.

Article 34. Proves per a la identificació de restes

1. La Conselleria competent en matèria de memòria democràtica en coordinació amb la conselleria de sanitat, realitzarà proves bioantropològiques i genètiques amb la finalitat d'identificar les restes òssies exhumades de les víctimes de la Guerra civil i la dictadura, així com la recollida de mostres de les persones afectades pels robatoris de menors, tant en el cas de les mares biològiques com de les persones adoptades.

2. Sense perjudici de la realització de les proves genètiques per l'òrgan competent en matèria de memòria democràtica, en el cas de projectes d'exhumacions promoguts per les entitats locals del territori de la Comunitat Valenciana, o per les entitats memorialistes i per les associacions de familiars de víctimes, les proves genètiques podran ser encarregades per aquestes, si compten amb els fons econòmics necessaris dins del projecte.

Article 35. Banc de dades d'ADN

1. D'acord amb l'article 12.3 de la Llei 14/2017, les proves bioantropològiques i genètiques es gestionaran a través d'un sistema de banc de dades d'ADN, que posarà a la disposició de les famílies els mitjans tècnics per a la identificació de les persones desaparegudes durant la Guerra civil i la dictadura franquista.

2. En tot cas, el banc de dades d'ADN contindrà una base de dades dels perfils genètics obtinguts a partir dels restes exhumats de les persones desaparegudes durant la Guerra civil i la dictadura franquista, i una base de dades dels perfils genètics dels familiars d'aqueixes persones desaparegudes que així ho requerisquen.

Igualment, en el cas de nadons i menors sostrets, recollirà una base de dades de perfils genètics de les mares biològiques i altres familiars així com de les persones adoptades que ho sol·liciten.

3. La gestió d'aquest sistema de bancs de dades suposarà establir els perfils genètics que permeten la interconnexió de dades i la col·laboració i cooperació administrativa deguda amb altres bancs d'ADN que pogueren existir, en l'administració general de l'Estat i en la resta de comunitats autònomes.

Article 36. Procediment per a la realització de proves d'identificació genètica

1. A través de mitjans propis, o mitjançant conveni o contracte amb entitats externes amb capacitat tècnica suficient, s'establirà el procediment per a recollir mostres d'ADN tant de les restes òssies provinents de les diferents exhumacions, com de familiars, per a seqüenciar-ne l'ADN, determinar-ne el perfil genètic i fer-ne la comparació i inscripció al banc de dades d'ADN.

2. Les persones afectades per la sostracció de nadons o menors i els descendents directes fins al quart grau de víctimes desaparegudes de la guerra civil i el franquisme, podran sol·licitar que els siguen preses

mostres per a seqüenciar el seu ADN i comparar-lo amb les dades que s'emmagatzemen, o puguen ser emmagatzemades, en el banc de dades d'ADN. Aquestes mostres hauran de ser analitzades en un termini de tres mesos després de la seua sol·licitud, evitant la deterioració de les mostres i donant preferència a les persones d'edat avançada.

3. Les persones sol·licitants hauran d'autoritzar a través de document administratiu el lliurament de mostres biològiques i consentiment per a la seua utilització d'acord amb els objectius marcats en la Llei 14/2017 i la legislació de protecció de dades. Així mateix, en el cas de sostracció de menors, s'haurà de realitzar una declaració jurada sobre la veracitat de la relació familiar amb la víctima.

4. A l'efecte s'aprovarà un protocol d'identificació que haurà de tindre en compte la normativa de protecció de dades de caràcter personal i tots aquells criteris establits pel Ministeri de Justícia, Institut Nacional de Toxicologia i Ciències Forense, així com la Guia de Bones Pràctiques, per a l'ús de la genètica forense i investigacions sobre drets humans i dret internacional humanitari del Ministeri de Justícia.

5. Es promourà la col·laboració amb entitats acadèmiques i institucions públiques i privades oportunes, havent de garantir-se la presència d'un grup expert en bioètica per a assegurar la solvència de les comprovacions.

CAPÍTOL VII

Actuacions per a la dignificació de les fosses

Article 37. Protocol de dignificació de fosses

D'acord amb l'article 37 de la Llei 14/2017, l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques, o bé, si fa el cas, la conselleria competent en matèria de memòria democràtica, en col·laboració amb la conselleria competent en matèria de patrimoni històric i cultural, i d'acord amb les entitats locals, impulsarà un protocol d'actuació per a dignificar les fosses en els cementeris municipals, parroquials, i en tots els llocs fora d'ells que continguen o hagen contingut enterraments relacionats amb la Guerra civil i el franquisme.

Article 38. Actuacions de dignificació.

1. L'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques, o , si fa el cas, la conselleria competent en matèria de memòria democràtica, senyalitzarà com a llocs de la Memòria de la Comunitat Valenciana, les fosses incloses en el Mapa de fosses de la Comunitat Valenciana.

2. Sense perjudici del que es preveja en el protocol que s'aprove, la dignificació consistirà a instal·lar una placa commemorativa amb les principals dades disponibles de les persones que presumptament van ser enterrades en la fossa i la interpretació de l'esdevingut , o bé un monòlit o senyal de dignificació equivalent.

3. Qualsevol altra forma de dignificació a instància de les persones interessades o dels ajuntaments exigirà autorització de l'òrgan competent en matèria de memòria democràtica. La dignificació i senyalització de fosses no previstes en el Mapa de fosses de la Comunitat Valenciana, seguirà els criteris fixats en el corresponent protocol i donant en qualsevol cas audiència a l'ajuntament.

Article 39. Conservació, senyalització i accés als llocs en els quals es puguen localitzar restes de víctimes

1. Correspon als ajuntaments de la Comunitat Valenciana, d'acord amb les seues competències respectives:
  - a) Vetllar perquè les noves inhumacions de les restes de les víctimes exhumades es practiquen de manera honorable, d'acord amb les seues conviccions religioses, filosòfiques o culturals, o les que determinen els seus familiars, i no podran ser inhumades en la fossa d'origen llevat que ho sol·liciten les associacions de familiars.
  - b) Garantir que les fosses o els llocs on es puguen localitzar restes de víctimes desaparegudes siguen respectats, i convenientment conservats i senyalitzats, de manera que sempre es puguen localitzar.
  - c) Eliminar els obstacles que puguen impedir o dificultar l'accés als llocs esmentats.
2. Les administracions locals i la Generalitat Valenciana han de subscriure convenis i altres formes de col·laboració tècnica i econòmica en relació amb les activitats previstes en l'apartat anterior, així com per a la construcció de memorials o elements anàlegs per a restituir la dignitat de les víctimes.

CAPÍTOL VIII

Posada en coneixement a les forces i cossos de seguretat, la fiscalia i els òrgans judicials, de l'existència d'indicis de la comissió de delictes i atenció a les víctimes

Article 40. Denúncia i personació davant els òrgans jurisdiccionals

1. La Generalitat, directament o a través de l'Advocacia de la Generalitat, denunciarà davant els òrgans jurisdiccionals, quan siga escaient, l'existència d'indicis de comissió de delictes que s'aprecien en ocasió de les localitzacions, les troballes i identificacions a què es refereix aquest reglament.
2. De la mateixa manera i en els mateixos supòsits, l'Institut Valencià de Memòria Democràtica, o, si fa el cas, la Conselleria competent en matèria de memòria democràtica, podrà instar, quan siga escaient, la personació de l'Advocacia de la Generalitat en aquells procediments en els quals no haja sigut denunciant.
3. La Generalitat instarà els òrgans judicials a obrir investigacions efectives relacionades amb la recerca, localització i identificació de víctimes desaparegudes, especialment en els supòsits de sostracció de nadons i menors durant la guerra civil i la dictadura franquista, així com respecte a qualsevol altre indicatiu de comissió de delictes que s'aprecie i respecte dels autors i responsables d'aquests.
4. La Generalitat impulsarà i executarà d'ofici les denúncies davant la fiscalia o jutjat competent sobre les proves de possibles crims de lesa humanitat, i posarà a disposició de les víctimes i els seus familiars els mitjans oportuns per a fer efectius el dret a la tutela judicial efectiva per a la indagació, esclariment, persecució i reparació de les persones perjudicades pels delictes que són àmbit de la Llei 14/2017.

Article 41. Oficines de víctimes

1. La Generalitat Valenciana facilitarà a les persones o entitats interessades la informació, ajuda i assistència necessàries per a l'exercici dels seus drets en aquesta matèria, d'acord amb l'article 15 de la Llei 14/2017, de 10 de novembre, per a la qual cosa es crearà una xarxa d'oficines de víctimes de base territorial.
2. Les oficines de víctimes tindran per objecte el suport tècnic i jurídic a les víctimes de la guerra civil i la dictadura i les seues famílies, i els facilitaran la informació necessària per a l'exercici dels seus drets. A aquest efecte, s'elaborarà un protocol d'atenció a les víctimes.
3. Les persones interessades podran presentar les sol·licituds d'inscripció en el Cens de víctimes de la Comunitat Valenciana i en el Registre de víctimes desaparegudes en les Oficines de Víctimes , així com qualsevol altra dada, testimoniatge i documentació sobre la vulneració de drets humans durant la guerra civil i la dictadura franquista que serà traslladat a l'òrgan competent per a la seua tramitació i resolució.
4. Les oficines de víctimes realitzaren labors de divulgació i sensibilització sobre els sofriments i lluites que van protagonitzar les víctimes del franquisme i la transició.
5. Les oficines de víctimes estaran adscrites a l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica.

CAPÍTOL IX

Moviment memorialista

Article 42. Registre d'entitats memorialistes de la Comunitat Valenciana i procediment d'inscripció

El funcionament de les entitats memorialistes i el procediment d'inscripció en aquelles serà el previst en el Decret 178/2016, de 2 de desembre, del Consell, pel qual s'aprova el registre d'entitats memorialistes de la Comunitat Valenciana.

CAPÍTOL X

Documentació relativa a la memòria democràtica valenciana

Article 43. Dret d'accés als documents i arxius públics, privats i eclesiàstics

1. L'òrgan competent en matèria de memòria democràtica, en col·laboració amb les competents en cultura, de conformitat amb l'article 19 de la Llei 14/2017, de 10 de novembre, i atenent a les disposicions en matèria d'arxius vinculats a Drets Humans que recullen l'ONU, la UNESCO i el Parlament Europeu, hauran de garantir l'accés als arxius públics i eclesiàstics en relació a persones desaparegudes en ocasió de la Guerra civil i el franquisme, i el dret de tota persona a conèixer els seus orígens i a tindre ple accés a les dades que concerneixen la seua pròpia vida, siga mitjançant l'accés de les persones afectades o per delegació fefaent.
2. Les institucions o congregacions religioses a les quals es realitzen les peticions d'accés hauran d'atendre les sol·licituds amb promptitud i diligència, sense que en cap cas la resolució de la sol·licitud puga superar el termini d'un mes.

3. Les sol·licituds amb relació a persones desaparegudes hauran d'estar motivades. Els arxius públics i eclesiàstics hauran de resoldre expressament i motivadament en el termini d'un mes, sense que puga existir més oposició a aquesta sol·licitud que les causes recollides en la llei.

4. Igualment, hauran d'atendre's les sol·licituds d'accés a arxius privats quan existisca relació directa acreditada entre la informació continguda en els arxius i la persona desapareguda o sostreta; en qualsevol cas, s'haurà de garantir l'adequació a la legislació concernent a la protecció de dades.

5. En el cas de les víctimes de desaparició forçada de menors, donada la dificultat d'acreditar fefaentment el grau de familiaritat, s'entendrà complit aquest requisit amb l'aportació d'elements de versemblança suficients, fonamentats en alguna prova documental o testifical.

6. La Conselleria competent en matèria democràtica actuarà davant els arxius públics i privats en cas de no facilitar la documentació pública o dificultar-ne la consulta.

7. Per l'òrgan competent en matèria de memòria democràtica, es promouran les mesures de col·laboració, cooperació i coordinació amb l'administració general de l'Estat per a facilitar l'accés a la documentació que té dipositada i als arxius militars.

Article 44. Pla d'actuació de protecció i recuperació de documents de la memòria democràtica valenciana

1. En el marc del Pla estratègic de memòria democràtica, l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques, o, si fa el cas, la conselleria competent en matèria de memòria democràtica, anualment elaborarà un pla d'actuació de protecció i recuperació de documents de la memòria democràtica valenciana, en el qual s'escometran les actuacions necessàries per a reunir i recuperar els documents i testimoniatges orals d'interès en aquesta matèria.

2. El pla d'actuació inclourà d'acord amb les disponibilitats pressupostàries, un programa d'adquisició o trasllat de documents referits a la memòria democràtica valenciana que obren en arxius públics o privats, nacionals o estrangers, i la rellevància pública, dificultat d'accés o perill de desaparició dels quals així ho aconsellen.

3. El pla d'actuació incorporarà la previsió de col·laboració amb les entitats locals valenciana en la conservació i manteniment de la documentació que obre en poder d'aquelles, que es referisquen a la violència i repressió exercides durant la Guerra civil i la posterior dictadura franquista.

Article 45. Fons documental de memòria democràtica valenciana.

1. L'òrgan competent en matèria de memòria democràtica en col·laboració amb l'òrgan competent en matèria de cultura, impulsarà la creació d'un Fons documental de memòria democràtica valenciana, la missió del qual serà la investigació històrica, la recerca i l'accés de noves fonts.

2. El Fons comptarà amb un centre virtual documental de la memòria democràtica valenciana, on es recopilaran en suport digital els documents de la memòria, amb la finalitat de contribuir a la conservació de la informació que contenen i facilitar al màxim la seua difusió a través del web corporatiu.

3. S'establiran les fórmules de cooperació necessàries amb persones investigadores, fundacions, entitats memorialistes i associacions de familiars de víctimes, així com amb el Centre Documental de la Memòria Històrica, previst en la Llei 52/2007, de 26 de desembre, per la qual es reconeixen i amplien drets i s'estableixen mesures en favor dels qui van patir persecució o violència durant la Guerra civil i la dictadura.

CAPÍTOL XI

Llocs i itineraris de la memòria democràtica valenciana

Article 46. Principis generals

La Generalitat Valenciana, en l'àmbit de les seues competències, desenvoluparà les seues actuacions en relació amb els espais de la memòria democràtica valenciana, conformement als principis següents:

a) Caràcter general de la protecció. Constitueix un deure dels poders públics i de la ciutadania adoptar les mesures previstes en la Llei 14/2017, 10 de novembre, i el seu desenvolupament reglamentari per a la seua protecció.

b) Col·laboració institucional. L'administració de la Comunitat Valenciana col·laborarà amb l'administració general de l'Estat i amb les entitats locals, amb vista a la seua declaració, protecció, conservació i divulgació.

c) Col·laboració amb les parts titulars dels béns. Les administracions públiques de la Comunitat Valenciana col·laboraran, en el marc de què es disposa en la Llei 14/2017, de 10 de novembre, i el seu desenvolupament reglamentari, amb particulars i institucions que siguen titulars de béns que integren els espais de la memòria democràtica de la Comunitat Valenciana, amb vista a la seua declaració, protecció, conservació i divulgació.

d) Foment. Els pressupostos de la Generalitat concediran especial consideració a la protecció, conservació i divulgació dels llocs i itineraris de la memòria democràtica de la Comunitat Valenciana.

e) Accés. En els termes previstos en la Llei 14/2017, de 10 de novembre, i el seu desenvolupament reglamentari, els espais de la memòria democràtica valenciana seran accessibles a la ciutadania a fi de contribuir al seu coneixement i respecte.

f) Divulgació. Les administracions públiques de la Comunitat Valenciana promocionaran i divulgaran els espais de la memòria democràtica valenciana, i el seu estudi formarà part del sistema educatiu de la Comunitat Valenciana.

Article 47. Llocs i itineraris de la memòria democràtica de la Comunitat Valenciana

1. De conformitat amb l'article 20 de la Llei 14/2017, de 10 de novembre, són llocs o itineraris de la memòria democràtica de la Comunitat Valenciana per la seua singular rellevància i la seua significació històrica, simbòlica, o per la seua repercussió en la memòria col·lectiva de la lluita dels valencians i valencianes pels seus drets i llibertats democràtiques, entre altres, els següents:

a) Les fosses o enterraments individuals o col·lectius de persones assassinades i desaparegudes, durant la guerra civil i la dictadura franquista fins a l'entrada en vigor de la Constitució de 1978, incloses en el Mapa de fosses de la Comunitat Valenciana.

b) Els llocs de detenció i assassinat de les persones que van patir la violència i la repressió franquista.

c) Les obres públiques construïdes amb treballs forçats de persones preses durant el franquisme.

d) Aquells espais declarats i inscrits com a tal que, fins i tot no estant vinculat directament i històricament a aquells esdeveniments, en dates posteriors, les famílies de les víctimes, les associacions memorialistes, les institucions i les administracions públiques hagen erigit en record, reconeixement i reparació de les víctimes d'aquella repressió.

e) Els espais d'assemblees, vagues, reunions i resistència de persones treballadores i estudiants.

2. Els llocs i itineraris de la memòria democràtica de la Comunitat Valenciana, a més de la seua dimensió física, constitueixen espais d'homenatge i reparació a les víctimes, i gaudiran d'especial protecció en atenció a la transcendència dels fets que s'hi van produir, participació de les dones, ubicació, estat de conservació, adequació urbanística i impacte econòmic i social d'aquestes, salvaguardant sempre la seua naturalesa memorialista i reparadora.

Article 48. Contingut del Catàleg dels llocs i itineraris de la memòria democràtica de la Comunitat Valenciana.

1. El Catàleg de llocs i itineraris de la memòria democràtica de la Comunitat Valenciana tindrà el contingut següent:

a) Cada lloc de la memòria inscrit tindrà el seu corresponent foli o fitxa registral.

b) Hauran de constar tant la resolució d'inici del procediment, com la de declaració i ordre d'inscripció de cada lloc i itineraris de la memòria democràtica de la Comunitat Valenciana. Igualment, hi hauran de constar les resolucions que modifiquen el contingut registral.

c) Respecte de cada lloc i itinerari, es farà descripció de les seues característiques identificatives i de les mesures provisionals, cautelars i definitives adoptades en relació amb aquest.

d) S'inscriuran les transmissions i intervencions que afecten els béns identificats com a llocs i itineraris de la memòria.

e) Es recolliran quants actes administratius afecten els béns inscrits.

2. La informació inscrita es realitzarà conforme a una classificació dels llocs o itineraris per tipologies i, al seu torn, per categories. Així mateix, haurà de realitzar-se una diferenciació territorial.

3. El Catàleg de llocs i itineraris de la memòria democràtica de la Comunitat Valenciana és públic i la seua consulta, telemàtica o presencial, serà gratuïta.

Article 49. Tipologia i categories de béns inscrits

1. La tipologia i categories dels béns inscrits serà la següent

1.1. Tipologia: llocs i Itineraris

1.2. Categories

1.2.1. Llocs de la memòria de la II República:

- a) Espais del govern i de l'administració
- b) Espais educatius, espais culturals
- c) Espais socials, polítics i sindicals
- d) València, capitalitat de la República

1.2.2. Llocs de la memòria de la Guerra civil.

- a) Llocs d'enfrontament bèl·lic, línies defensives, patrimoni bèl·lic, etc.
- b) Llocs de bombardeig de nuclis urbans i població civil
- c) Hospitals militars, de campanya o de sang
- d) Espais de la rereguarda republicana (colònies escolars, llars infantils, residències, escoles)

1.2.3. Llocs de la memòria de la repressió del final de la guerra i la dictadura

- a) Camps de concentració, presons provisionals i centres de detenció
- b) Paredons o espais d'execució.
- c) Fosses i memorials
- d) Llocs públics o privats on es va utilitzar el treball forçat.

1.2.4. Llocs de l'exili republicà

- a) Monuments-homenatge, memorials

1.2.5. Llocs de deportació

- a) Monuments-homenatge, memorials

1.2.6. Llocs d'assemblees, vagues, reunions i resistència

1.2.7. Altres

2. Itineraris de la memòria.

Idèntica classificació i categorització

Article 50. Xarxa d'espais de la memòria democràtica valenciana

Es crea la xarxa d'espais de la memòria democràtica valenciana on s'inclouran tots aquells espais, immobles o paratges amb valors històrics o simbòlics, que servisquen com a espais de transmissió de la memòria democràtica, tinguen protecció memorialista o no, com una manera d'integrar i posar en valor la memòria democràtica valenciana, a través de la recuperació, senyalització i difusió del patrimoni memorial del període 1931-1982.

Article 51. Activitats de difusió i divulgació

1. En compliment de l'article 28 de la Llei 14/2017, de 10 de novembre, l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques, o, si fa el cas, la conselleria competent en matèria de memòria democràtica, adoptarà les mesures oportunes per a la difusió i divulgació dels llocs i itineraris de la memòria democràtica, així com dels valors que representen.

2. Entre les activitats de difusió i divulgació en relació amb els llocs de la memòria, s'inclourà:

- a) Centres d'interpretació dels esdeveniments
- b) Edició de publicacions. S'editaran les publicacions corresponents per a la difusió de la memòria democràtica valenciana entorn dels llocs i itineraris de la memòria, a través de fullets, díptics, tríptics, llibres, guies i altres materials de divulgació.

c) Materials didàctics. D'acord amb l'article 33 de la Llei 14/2017, de 10 de novembre, es desenvoluparan els materials corresponents per a dotar el professorat d'eines conceptuais i metodològiques per al tractament educatiu de la memòria democràtica valenciana, entorn dels llocs i itineraris de la memòria.

c) Continguts audiovisuals. D'acord amb l'article 34 de la Llei 14/2017, de 10 de novembre, es crearan materials audiovisuals per a la difusió i divulgació de la memòria democràtica valenciana, a través dels mitjans de comunicació públics de la Comunitat Valenciana.

d) Senyalització. La identitat gràfica dels llocs i itineraris de la memòria democràtica es desenvoluparà d'acord amb l'article 28.2 de la Llei 14/2017, de 10 de novembre. En el cas les fosses comunes s'actuarà d'acord amb el capítol sobre actuacions per a la dignificació de les fosses comunes del present reglament.

3. En tots els casos, s'instal·laran panells informatius amb les principals dades històriques sobre l'esdeïgut; per a això, es crearà a més un manual tècnic de senyalització dels espais, llocs i itineraris de la memòria.

El manual recollirà les pautes de disseny gràfic i construcció de la senyalització dels espais, llocs i itineraris de la memòria, amb l'objectiu de dotar-los d'una identitat visual pròpia.

4. El contingut de les activitats i els materials atindrà el manual d'estil sobre llenguatge i tractament de la informació en matèria democràtica previst en l'article 34 de la Llei 14/2017, de 10 de novembre, i en tot cas s'inclourà la informació històrica relativa als fets esdeïguts entorn de la repressió patida per les persones i organitzacions allí represaliades, incloent-hi tota la informació relativa als qui van patir aquella situació en la defensa dels valors democràtics, com noms i dades biogràfiques de les víctimes, nom de les organitzacions polítiques, sindicalistes i d'un altre tipus a les quals pertanyien les víctimes, així com la iconografia vinculada a aquestes organitzacions i al propi govern democràtics de la segona República. En tot cas es destacarà la participació de les dones en els fets.

5. Es promourà la col·laboració amb les associacions memorialistes i entitats locals de la Comunitat Valenciana en activitats que posen en valor els llocs de la memòria democràtica de la Comunitat Valenciana, i commemoren els esdeveniments que van motivar la seua inscripció en el Catàleg.

6. L'Administració de la Generalitat afavorirà l'accés a la memòria democràtica a través de Tecnologies de la Informació i la Comunicació, i subministrarà mitjançant elles tota la informació necessària relativa als llocs de la memòria democràtica de la Comunitat Valenciana. Això inclou visites virtuals d'aquells llocs que es consideren de particular rellevància com a patrimoni històric de la memòria.

7. L'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques, o, si fa el cas, la conselleria competent en matèria de memòria democràtica, en col·laboració amb els òrgans competents en gestió de patrimoni cultural i foment turístic, impulsarà l'adequada promoció de llocs i rutes de Memòria Democràtica amb l'objecte que puguen ser degudament coneguts i visitats.

CAPÍTOL XII

Investigació, ensenyament i divulgació

Article 52. Seccions museístiques de la memòria democràtica valenciana

1. A fi de contribuir al foment de la cultura de la memòria democràtica, en els museus gestionats per la Generalitat, existiran seccions museístiques de la memòria democràtica valenciana. En el cas que es tracte d'equipaments de titularitat d'una altra administració pública del territori de la Comunitat Valenciana, es realitzarà en col·laboració amb aquelles mitjançant conveni, i sempre respectant el principi de titularitat dels equipaments.

2. En aquestes seccions es dipositaran tots aquells objectes relacionats amb la II República, la Guerra civil, la repressió franquista i la memòria democràtica, que els familiars i propietaris legítims decidisquen donar o cedir, i també aquells que no siguen reclamats per cap familiar.

3. Els vestigis franquistes censats en el Catàleg de vestigis de la Guerra civil i la dictadura, que hagen sigut retirats per constituir elements contraris a la memòria democràtica i a la dignitat de les víctimes, podran ser dipositats en la secció museística de memòria democràtica habilitada a tals efectes.

Article 53. Seccions en arxius i biblioteques de la memòria democràtica valenciana

1. L'òrgan competent en matèria de memòria democràtica en col·laboració amb l'òrgan competent en matèria de cultura, impulsarà en els arxius del Sistema d'Arxius Valencians i a les biblioteques del Sistema Bibliotecari Valencià una secció o seccions de la memòria democràtica amb l'objectiu de recuperar, conservar i divulgar la memòria democràtica de la II República, la Guerra civil, la Dictadura, la repressió franquista, la resistència i l'exili durant el període de 1931 a 1982 a la Comunitat Valenciana.

2. Cada arxiu històric podrà disposar de la seua secció de memòria democràtica, per a salvaguardar el patrimoni documental i bibliogràfic, de conformitat amb la regulació establida en la Llei 3/2005, de 15 de juny, de la Generalitat, d'arxius, en relació amb la Llei 4/1998, d'11 de juny, de la Generalitat, del patrimoni cultural valencià.

Article 54. Ensenyament de la memòria democràtica valenciana

1. Sense perjudici de la inclusió per la conselleria competent en matèria d'educació, de la memòria democràtica en el currículum de l'educació primària, de l'educació secundària obligatòria, del batxillerat i de l'educació permanent de persones adultes, es promouran programes d'escoles amb memòria, amb la col·laboració de les entitats locals i les associacions memorialistes.

2. El programa escoles amb memòria fomentarà als diferents nivells educatius una cultura de pau, així com els valors de respecte, solidaritat i aprofundiment democràtic, que incloguen a les activitats curriculars els llocs de la memòria democràtica de la Comunitat Valenciana i dels esdeveniments allí viscuts, així com els fets col·lectiu i individuals que les persones antifranquistes van exercir en la seua lluita contra la dictadura.

3. En tot cas, s'atendrà de forma singular l'experiència específica de les dones en l'àmbit de la memòria democràtica.

CAPÍTOL XIII

Elements contraris a la memòria democràtica

Article 55. Catàleg de vestigis de la Guerra civil i el franquisme

1. El catàleg de vestigis de la Guerra civil i la dictadura és un registre públic on s'ha de censar, localitzar i identificar tots aquells elements contraris a la memòria democràtica, que s'exhibeixen en llocs públics i realitzats en commemoració, exaltació o enaltiment individual o col·lectiu de la sublevació militar de 1936 i del franquisme, dels seus dirigents o de les organitzacions que sustentaren el règim dictatorial, per suposar una ofensa a les víctimes i representar una agressió als valors de la convivència democràtica.

2. Qualsevol persona física o jurídica podrà comunicar a l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques, o, si fa el cas, a la conselleria competent en matèria de memòria democràtica, l'existència d'un vestigi i sol·licitar la seua inclusió en el catàleg així com la seua retirada, si escau.

Article 56. Procediment per a la retirada voluntària d'elements contraris a la memòria democràtica

1. Una comissió tècnica dependent de l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques o de la conselleria competent en matèria de memòria democràtica, elaborarà la relació d'elements que s'han de retirar. Sols es podrà exceptuar la retirada d'aquells elements contraris a la memòria democràtica, si hi concorren raons artístiques o arquitectòniques i així ho dictamina el comitè tècnic d'experts creat a l'efecte.

2. Totes les administracions públiques, en exercici de les seues competències, hauran d'adoptar les mesures necessàries per a fer la retirada o eliminació dels elements contraris a la memòria democràtica, sense perjudici de les actuacions que les víctimes o els seus familiars, o les entitats memorialistes, puguen dur a terme en defensa del seu dret a l'honor i la dignitat.

3. Són persones obligades a la retirada dels vestigis, si l'element es troba en un edifici privat les persones propietàries i, en el cas d'edificis públics o espais públics, les institucions i organismes titulars o competents.

4. Si per les persones obligades no fora retirat voluntàriament un element contrari a la memòria democràtica, l'ajuntament en requerirà de la part titular la retirada en un termini de tres mesos. De no retirar-se en aquest termini, l'Ajuntament procedirà a la seua retirada conforme al procediment previst en l'art. 102 de la Llei 39/2015, d'1 d'octubre

5. En els supòsits de no retirada voluntària d'un element contrari a la memòria democràtica, l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques, o, en el seu cas, la conselleria competent en matèria de memòria democràtica, requerirà a les persones obligades la seua retirada en el termini de quatre mesos, i de no efectuar-se acordarà la incoació d'ofici del procediment al qual es refereix l'art. 39.7 a 10 de la Llei 14/2017, de 10 de novembre.

Article 57. Destinació i custòdia de vestigis

1. Els elements retirats hauran de ser degudament custodiats pels ens públics, o traslladats al cementeri, en els casos que tinguen un caràcter funerari (monuments, monòlits, tombes, mausoleus, creus, plaques, inscripcions, etc.), o a museus o centres d'interpretació, pel seu interès com a documents o testimoniatges històrics.

2. Els elements traslladats a cementeris ho seran amb eliminació dels elements d'exaltació i senyalitzant-los, si es tracta d'enterraments col·lectius. Es podrà respectar el llistat de les víctimes mortes, si n'hi haguera, i incorporar el de les víctimes de la dictadura, amb les principals dades històriques sobre l'esdeingut que atorguen al lloc una funció didàctica i d'ensenyament de la història.

3. El procés haurà de realitzar-se respectant les sensibilitats religioses i no religioses de les persones mortes i dels seus familiars, i evitant, en tot cas, l'equidistància i l'ofensa de les víctimes, així com facilitant el coneixement dels fets i circumstàncies esdeinguts durant la Guerra civil i la dictadura a fi de construir una millor convivència democràtica.

4. En el cas dels vestigis traslladats a museus o centres d'interpretació, no seran alterats i podran mantindre els símbols d'exaltació sempre que en els llocs on s'exposen finalment vagen acompanyats de panells explicatius o altres suports d'informació històrica del seu contingut i de la justificació de la seua preservació, amb la finalitat d'utilitzar-los al servei de la cultura de la convivència democràtica i la pau.

En aquests casos també ha d'evitar-se la mutilació de vestigis que, en conjunt, presenten una unitat amb interès artístic o documental, amb la finalitat de preservar la intel·ligibilitat del seu contingut.

5. Totes les actuacions hauran d'acompanyar-se del procés de documentació fotogràfica, inventari i catalogació de l'estat original del monument, així com dels elements retirats, que han de ser custodiats en dependències municipals, museu local o espai d'interpretació de la memòria històrica, per a la seua conservació, estudi i anàlisi per a la investigació històrica.

6. Els ajuntaments i les restants administracions públiques hauran de comunicar a l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques, o bé, si fa el cas, la conselleria competent en matèria de memòria democràtica, tots els acords que s'adopten en relació amb els vestigis de la Guerra civil i de la dictadura, així com els referits a la seua retirada i trasllat.

La revocació de les distincions, nomenaments, títols honorífics i altres formes d'exaltació de persones vinculades a la defensa del règim franquista, serà també comunicada i feta pública per les diferents administracions així com remeses al Govern d'Espanya.

DISPOSICIÓ ADDICIONAL

Única. Incidència pressupostària

El desenvolupament i l'execució d'aquest decret no podran tindre cap incidència en la dotació dels capítols de despesa assignats a la conselleria amb competències en matèria de memòria democràtica, i en tot cas hauran de ser atesos amb els mitjans personals i materials d'aqueix mateix departament del Consell.

DISPOSICIÓ DEROGATÒRIA

Única. Normativa derogada

Queda derogada la Resolució de 16 d'octubre de 2018, de la consellera de Justícia, Administració Pública, Reformes Democràtiques i Llibertats Públiques, per la qual es crea un sistema de bancs de dades i s'adopten altres mesures, d'acord amb el que s'estableix en la Llei 14/2017, de 10 de novembre, de la Generalitat, de memòria democràtica i per a la convivència de la Comunitat Valenciana.

DISPOSICIONS FINAL

Primera. Habilitació normativa

Es faculta la persona titular de la conselleria competent en matèria de memòria democràtica per a dictar quantes disposicions siguen necessàries amb la finalitat de garantir el desenvolupament l'aplicació del present decret.

Segona. Entrada en vigor

Aquest decret entrarà en vigor l'endemà de la publicació en el *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana*.

València, de   de 2022.

La consellera de Participació, Transparència,
Cooperació i Qualitat Democràtica,

El president de la Generalitat,

ROSA PÉREZ GARIJO

XIMO PUIG FERRER